

потоків, розвиток територій навколо обласного центру, як так званого центру економічного тяжіння вже сьогодні зобов'язує вжити заходів для належного просторового планування територій, зонінгу та резервування ділянок біля основних магістралей для наступної їх реконструкції, будівництва нових шляхів, розв'язок та об'єктів дорожньої інфраструктури. Це питання є також важливим і з огляду на суттєвий транзитний потенціал Рівненської області. Ефективне розміщення і створення нових пересадочних і логістичних вузлів дозволить уникнути можливих проблем у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. *Інвестиційний паспорт Рівненської області. №15-17. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.investinrivne.org/public/files/investpassport_ua.pdf*
  2. *Служба автомобільних доріг у Рівненській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.avtodor.rv.ua/>*
  3. *Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/infrASTRUKTURA.pdf>.*
  4. *Статистичний щорічник Рівненської області за 2015 рік / за ред. В. Ю. Мороза. – Рівне: Головне управління статистики у Рівненській області, 2016. – С.315 – 320.*
  5. *Стратегічні напрями розвитку транспортної галузі України у після кризовий період: аналіт. доп. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 112 с.*
  6. *Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 року. Затверджено рішенням обласної ради від 18 грудня 2014 року № 137/ № 33-39. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/data/upload/photo/8/strategiya.pdf>*
  7. *Тархов С. А. Эволюционная морфология транспортных сетей / С. А. Тархов. – Смоленск – М.: Универсум, 2005. – 382 с.*
  8. *Транспорт і зв'язок Рівненщини 2015: Статистичний збірник / за ред. В. Ю. Мороза. – Рівне: Головне управління статистики у Рівненській області, 2016. – 45 с.*
- УДК 911.3

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Л. О. Маковецька
maklora@ukr.net,

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

О. С. Червінська
oschervinska@gmail.com

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Одним із рушійних чинників економічного зростання будь-якої країни є міжнародне її співробітництво. Активна зовнішньоекономічна

діяльність (ЗЕД) на загальнодержавному та регіональному рівнях дозволяє розв'язати ряд соціально-економічних проблем, сприяє інтеграції національної економіки у міжнародний економічний простір. Для української держави цей аспект є особливо актуальним з огляду на нові реалії суспільно-політичного життя протягом останніх семи років. Значні труднощі в ситуації, що склалася, відчуває і кожен регіон, в тому числі Волинська область.

Волинь – єдиний з регіонів України, який має унікальне економіко-географічне положення, що характеризується одночасною наявністю кордону з країнами Європейського та Митного союзів. І хоч розташування Волині в своїй країні – це периферія, та в Європі – це центральна частина геополітичної системи. При належній державній економічній політиці можна було б надзвичайно ефективно використати цю специфіку Волинського краю. Адже територією області проходять найкоротші магістральні шляхи (автомобільні і залізничні), які пов'язують держави Східної та Західної Європи. Це створює значні можливості для транскордонного співробітництва.

Окрім вигідного економіко-географічного розташування, значного транзитного потенціалу, область має ряд інших сильних сторін для розвитку регіону в цілому та ЗЕД зокрема.

1. Виробництво основної сільськогосподарської продукції Волинської області перевищує внутрішньорегіональні потреби на 50-80%. Це дає хороші перспективи для її експорту (особливо враховуючи те, що вона порівняно екологічно чиста).

2. Значний туристичний потенціал. Під охороною держави на території області перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють 2 історико-культурні заповідники. Це дає можливість збільшити кількість міжнародних туристичних проектів.

3. Унікальність рекреаційних та природних ресурсів, їх природна дислокація по території області. Близько 10,9% території області є заповідними зонами (середній показник по Україні – 5,5%). Ліси становлять третину території області, це 6% всіх лісів України. Серед західних областей на Волині найбільше озер, тут перлина України – озеро Світязь. Все це створює прекрасні умови для надання послуг відпочинку не лише українським, а й іноземним громадянам [2].

В практиці господарювання області явно відчувається недостатній рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Про це передусім свідчить незначна питома вага регіону в

зовнішньоторговельному обороті країни (0,9% експорту та 1,3% імпорту) [2]. Нашій державі варто було б повніше врахувати специфіку і унікальні перспективні можливості визначеної території, щоб надати поштовх для інтенсивнішого розвитку її ЗЕД.

Поняття «зовнішньоекономічна діяльність» включає в себе різні види і форми співпраці з закордонними партнерами. Найбільш ваговою складовою ЗЕД є зовнішня торгівля. Наведемо і проаналізуємо деякі показники, що характеризують цю сферу економічного життя Волинської області за останні декілька років.

За даними Головного управління статистики у Волинській області [1] зовнішньоторговельний оборот регіону становив (у млн дол.): 2013 р. – 1817,8; 2014 р. – 1531,7; 2015 р. – 1253,7; 2016 р. (січень-листопад) – 1602,8. Позитивна динаміка була притаманна зовнішній торгівлі Волині впродовж 2010 – 2013 рр. В 2014 – 2015 рр. бачимо значне падіння обсягів зовнішньоторговельного обороту. Вищий показник 2016 р. в порівнянні з двома попередніми роками став можливим, завдячуючи значному зростанню обсягів імпортованих товарів. З позиції захисту вітчизняного товаровиробника це не можна вважати позитивним явищем в економіці регіону. І всетаки показник 2016 р. ще не досяг рівня 2013 р. За період 2010 – 2014 рр. Волинь постійно мала від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі. Доходи від експорту не покривали витрат на імпорт. Ця тенденція порушилась у 2015 р., тоді позитивне сальдо склало майже 9,7 млн дол. США, але вже наступного 2016 р. (дані за січень-листопад) ситуація докорінно змінилась в гіршу сторону: від'ємне сальдо становило рекордну суму в – 4 74,6 млн дол.

В структурі зовнішньої торгівлі Волині за останні два роки частка експорту товарів і послуг сягає 92 і 93% та 8 і 7% відповідно. В імпорті товарна складова вища за 97%, а частка імпортованих послуг менша за 3%.

Географічна структура експорту сформована 86 країнами світу у 2015 р. та 89 країнами у 2016 р. Імпортували товари з 88 країн. В останні роки виразно спостерігається переорієнтація економіки Волинської області у сфері міжнародних торгових зв'язків. В результаті цього найважливішими торговельними партнерами області стали країни ЄС: якщо в 2013 р. – 58% зовнішньоторговельного обороту, то в 2015 р. цей показник становив більш як 70% по експорту, 85% по імпорту та майже 60% у 2016 р. Найбільш потужні експортні поставки здійснювалися до Німеччини, Польщі, а також до

Нідерландів, Словаччини, Австрії, Білорусі, Росії та Казахстану. Значний обсяг імпорту був з Німеччини, Білорусі, Угорщини, Росії, Литви, Польщі, Греції, Франції.

Географічна структура експортно-імпортних операцій на території області незбалансована. Зовнішньоторговельні зв'язки в основному концентруються в двох містах – Луцьку і Нововолинську – та в Луцькому районі. Невеликі обсяги зовнішньої торгівлі в м. Ковелі та м. Володимир-Волинському, Ковельському, Любомльському, Іваничівському, Ківерцівському районах. В решті 11 районах зовнішньоекономічний сектор ледь функціонує. Майже в усіх адміністративних районах, які проводять зовнішню торгівлю, окрім Луцького району, імпорт домінує над експортом.

Інституціональну структуру зовнішньоторговельної діяльності Волині формують більш ніж 300 місцевих підприємств, які поставляють товари за кордон, та більш ніж 400 волинських підприємств, які ввозять продукцію з-за меж митної території нашої держави.

Найбільшими експортерами є товариства з обмеженою відповідальністю «Кромбергенд Шуберт Україна», «ВОГ Рітейл», «Кроноспан УА», «Гербо-Холдінг», «Комо-експорт», «Волинь-Зерно-Продукт», «ВГП», «Каскад-Транспорт», публічні акціонерні товариства «СКФ Україна», «Волиньхолдинг», «Володимир-Волинська птахофабрика», «Нововолинський ливарний завод», «Луга», приватне акціонерне товариство «Теріхем-Луцьк», а також СП ТОВ «Модерн-Експо», ДП «ЛРЗ «Мотор». Їхня продукція становить майже дві третини в загальнообласному експорті.

Основні імпортери області – товариства з обмеженою відповідальністю «Кромбергенд Шуберт Україна», «Альтер-топ», «Елітавто», «Кроноспан УА», «Волинь Мото», «Автолайф», а також ПАТ «СКФ Україна».

В товарній структурі експорту домінують електричне обладнання, механічні пристрої, деревина і вироби з неї, меблі, молочна продукція, зернові культури, пластмаси, полімерні матеріали, м'ясо та субпродукти.

Номенклатура основних статей імпорту включає засоби наземного транспорту (крім залізничного), машини, обладнання та механізми, електротехнічні пристрої, полімерні матеріали, продукти рослинного і тваринного походження, мінеральні продукти.

Коротко зупинимось на питанні інвестування зовнішньоекономічної діяльності у Волинській області, зокрема, на такому його аспекті, як надходження прямих інвестицій від іноземних інвесторів.

У 2015 р. в економіку області іноземними інвесторами було вкладено майже 20,0 млн дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). У 2016 р. цей показник становив близько 8,7 млн дол., тобто зменшився більш ніж удвічі порівняно з попереднім роком.

У 2016 р. прямі інвестиції надійшли від інвесторів 13 країн світу. Основні країни-інвестори: Кіпр (6,1млн дол.), Польща (0,8 млн дол.), Віргінські острови (0,6 млн дол.), Нідерланди (0,3 млн дол.), Велика Британія (0,25 млн дол.). На ці країни припадало майже 93% загального обсягу надходжень інвестицій.

Прямі інвестиції спрямовані переважно у підприємства промисловості (6,6 млн дол.), установи та організації, що здійснюють операції з нерухомим майном (0,7 млн дол.), підприємства сільського, лісового та рибного господарства (0,6 млн дол.), транспорту, складського господарства, поштової і кур'єрської діяльності (0,5 млн дол.).

Волинська область має вагомі підстави, щоб стати більш привабливим регіоном для іноземних інвесторів. На деякі з них ми вказали вище. Але в Україні є ряд недоліків державної політики, які не сприяють стимулюванню міждержавної економічної взаємодії на регіональному рівні. Серед них: посилення неврегульованості нормативно-правових питань (оподаткування, сплата ввізного та вивізного мита і акцизних зборів та ін.), як наслідок – складність дозвільних процедур, корумпованість контролюючих органів; відсутність консалтингового центру із залучення інвестицій та допомоги інвесторам; недостатнє забезпечення належних умов для обслуговування представників зарубіжної ділової сфери (починаючи вже з прикордонних пунктів пропуску); посилення девальваційних тенденцій на валютному ринку та ризик дестабілізації у банківському секторі. Та передусім не сприяє всій зовнішньоекономічній співпраці України загалом (і покращенню інвестиційного клімату в тому числі) нестабільна економічна і політична ситуація в державі.

Місцева влада докладас певні зусилля для більш ефективного розвитку економіки регіону. З цією метою був розроблений головний плановий документ на довгострокову перспективу у 5 р. – Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 р. [2] (далі – Стратегія).

Аналогічний документ – Стратегія економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004 – 2015 рр. – охоплював часовий відрізок у 10 р. і на сьогодні вже втратив свою чинність.

До розробки проекту оновленої Стратегії робоча група Волинської ОДА залучила різних суб'єктів регіонального розвитку: від органів місцевого самоврядування, наукових установ до організацій громадянського суспільства та окремих активних людей із різних суспільних секторів.

У документі визначені цілі регіональної політики, завдання та інструменти для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Значна увага в Стратегії приділена тематиці, яку ми винесли на розгляд в цьому дослідженні – зовнішньоекономічній діяльності Волинської області.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики Волинської області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
2. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року. – Луцьк, 2015. – 174 с.

УДК 911.3.629.

ТРАНСПОРТНА ГАЛУЗЬ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ

О. П. Садовник

opsgeo@ukr.net

*Тернопільський національний університет імені В. Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

Транспорт – одна з найважливіших інфраструктурних галузей економіки будь-якого регіону, яка забезпечує виробничі та невиробничі потреби народного господарства і населення в усіх видах перевезень. Як галузь матеріального виробництва транспорт бере участь у створенні продукції та її доставці споживачам, здійснює